

Un nou llibre de Caritat Oriol presenta Portbou com el destí intuït per Walter Benjamin

L'autora assegura que amb Walter Benjamin i Portbou (Gorbs) s'ha aproximat al perfil humà del filòsof i mostra Portbou com un símbol de la vida i la mort

Caritat Oriol estima Portbou, el poble on va néixer el 1944. I per amor també ha escrit el llibre *Walter Benjamin i Portbou (Gorbs)*, tal com ho confessa en el prefaci. Un amor que la va dur a començar-lo, també a dedicar-li, però que va ser en l'admiració que sent pel filòsof on va trobar la força per concloure'l. "Volia fer un llibre amb el qual la gent s'apropés a Benjamin: tant un adolescent com una persona adulta que no hagi llegit mai res de filosofia", explica Caritat Oriol, catedràtica de Llengua i Literatura Espanyola, qui s'allunya de l'erudició per "perfilar l'home, tal com és, com pensa" i ho fa "a través d'ell mateix, dels seus escrits o dels seus amics íntims que també el definien, per anar dibuixant el seu perfil humà". L'autora inicia aquest viatge a Berlín on Benjamin va néixer el 1892 i ressegueix les peculiaritats de la seva infantesa, els estudis, els viatges, la vida personal amb els seus amors, el matrimoni, amb la voluntat clara de traçar una biografia dins el context històric que va viure a Alemanya, durant la República de Weimar. Oriol assenyalava l'inici del descens als inferns de Benjamin un temps abans de l'ascens de Hitler al poder, el 1933. "És el seu exili definitiu" que el duu a iniciar un periple per París, Eivissa o Dinamarca i que coincideix amb "la seva davallada personal". És quan al filòsof se li acumulen una sèrie de neguits: alguns de caràcter polític -"és un home perseguit que ha de fugir"-, però també problemes econòmics "que el van acorralant cada vegada més i que l'afecten molt i molt". Això suma't a l'aspecte sentimental, aboquen Benjamin "al caos". A Caritat Oriol li interessava aprofundir en com, emocionalment, l'afligien aquests fets, com els patia i què en pensava, cosa que ressegueix a través dels seus escrits i cartes que enviava als seus amics "on s'esplaia perquè busca feina, poder publicar per sobreviure". "És un cúmul de circumstàncies adverses i amb aquest estat d'ànim va fugint fins que arriba a Portbou". És aquí on el poble, que esdevindrà l'últim refugi de Benjamin, pren protagonisme. Oriol s'allunya de l'especulació entorn la mort del filòsof perquè, afirma, "la causa és el que menys importa". No vol que es vegi Portbou "com un accident" en el seu camí sinó "com el destí que ell ja preveia anys abans de començar la davallada". Ella creu que "no va ser un contratemps ni un accident si no que sabia que la fi era aquesta, sabia que el destí l'empenyia i el duia a l'abisme". Amb aquest exercici, Caritat Oriol intenta "treure-li el caire de mite provocat per les inexactituds de desentranyar la causa de la mort" i insistir que la història no acaba a Portbou sinó que "torna a començar", "és la transformació" a partir del llegat de Benjamin. Això duu Oriol a introduir pinzellades de la història del poble, marcat per l'exili, i com aquest topònim, "per la influència històrica", s'ha convertit en un símbol que "pot ser un concepte abstracte com el destí, la llibertat, la guerra, la persecució... Portbou simbolitza la vida i la mort". Al llibre, l'autora fa aparèixer la figura de Dani Karavan a qui va conèixer personalment i amb qui compartia la seva mirada: veure en el paisatge de Portbou la tragèdia de Benjamin. "És un paisatge que té una veu, un simbolisme, no és un espai per a turistes sinó per a pelegrins, per reflexionar", assegura. Va ser just als anys vuitanta, amb la construcció del memorial Passatges de Karavan que Oriol es va començar a interessar més per Benjamin. Sobre aquesta obra, el llibre inclou una guia de visita, "una guia espiritual", com la defineix ella, perquè no busca que es fixin en aspectes artístics o històrics com amb quina actitud o ànim cal apropar-se a aquest espai històric. "És una guia per fer-te reflexionar sobre què condueix al mal de les guerres". "A partir de la vida d'ell, veure't a tu sol davant el teu abisme i que ets tu qui has de reaccionar". En tots aquests anys, l'autora ha pogut copsar l'evolució entorn la figura de Benjamin i "el respecte" que sent la gent a l'hora de llegir-lo. En el seu cas, afirma, ha volgut escriure un llibre "ben didàctic i molt entenedor perquè el lector es quedi admirat i encuriosit més per l'home que no per conceptes que es tanquen com una paret davant teu". "La fama, sovint, té el perill que

vanalitzin les coses i això s'ha d'evitar". Caritat Oriol diu, tot recordant a Benjamin, que "les coses no són estàtiques sinó dinàmiques i que hi ha una transformació contínua". De fet, el filòsof, quan era un infant, ja deia que no volia joguets nous sinó que volia transformar els vells. És el mateix que desitja l'autora pel seu poble: "No vull un Portbou nou sinó transformar el que hi ha". L'autora creu haver escrit "un llibre trist", però té l'esperança que els portbouencs ho vegin com una eina útil per apropar-se al filòsof. També que quedi ja enrere aquesta aproximació a l'exili amb una actitud de lament continu que, diu, ja no funciona. "Benjamin és molt més que l'exili, tot i que també hi ha tingut part. Com a home ha deixat un llegat de cultura tremenda i pensament i això és el que caldria enfocar més ara perquè quanta més cultura, més pau, transformar per mitjà de la cultura". Acompanyant el text de Caritat Oriol emergeixen vint-i-sis fotografies en blanc i negre de Dolors Gibert, algunes on emergeix Portbou entre boirines, altres absolutament evocadores que connecten amb aquest escenari, com la mateixa coberta on es veu una platja -és la d'Argelers- amb unes figures al fons. Cada una de les imatges inclou una frase de Benjamin. Completa el volum una bibliografia extensa i codis QR per llegir-lo en castellà, francès, anglès i alemany.

Font del document:

<https://www.diaridegirona.cat/alt-emporda/2025/10/17/nou-llibre-caritat-oriol-presenta-portbou-desti-intuit-walter-benjamins-122715645.html>